

תאריך עדכון: 2.6.2023

שם המחלקה: המחלקה לתלמוד ותורה שבעל-פה

שם ומספר הקורס: סוגיות במחשבת חז"ל

09-1562-01

שם הקורס באנגלית:

Topics in Rabbinic Thought

שם המרצה: איילת הופמן ליבזון

סוג הקורס:

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: ב

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מטרת הקורס:

הכרת המתודולוגיות של מחשבת חז"ל ומקומן בחקר הספרות התלמודית; היכרות עם שאלות מרכזיות במחקר בנוגע לסוגיות שונות במחשבת חז"ל; זיהוי חידושים מרכזיים בתרבות של חכמים ויחסה למקורות שקדמו לה; הבחנה בין רבדים שונים בספרות חז"ל ויחסם לשאלות יסוד בתאולוגיה ובתרבות הרבנית.

תוצרי למידה:

בעקבות הקורס, התלמידים יכירו את המקורות המרכזיים העוסקים בכל סוגיה שתידון במהלך הקורס. הם יוכלו לעמוד על דרכי היווצרותם ועריכתם של הטקסטים השונים, וידעו לנתח את המגמות השונות העולות מתוך חיבורים שונים ותקופות שונות. בנוסף, יכירו התלמידים את ספרות המחקר המרכזית העוסקת בכל אחת מסוגיות הקורס.

ב. תוכן הקורס:

רציונל, נושאים:

לימוד סוגיות נבחרות מתוך ספרות חז"ל שידגימו את המטרות הנ"ל לפי הנושאים המפורטים להלן. במחצית הראשונה של הקורס נדון בייחודה של התרבות בתוכה פעלו חכמים, ומשם נעבור לדון בסוגיות מרכזיות בחקר המחשבה הרבנית.

מהלך השיעורים:

השיעור יהיה מורכב מהרצאה ודיון סביב הנושאים שיפורטו להלן.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

נושא השיעור	חומרי קריאה	
מבוא: בין מחשבת חז"ל לחקר התלמוד	איתמר גרינולד, "המתודולוגיה של חקר מחשבת חז"ל", מילאת ב' (תשמ"ד), עמ' 173-184.	1
פריודיזציה ומתודולוגיה	אברהם וולפיש, "האם כל המוסף חולק? הגות התנאים מול הגות האמוראים— הרהורים מתודולוגיים", דעת 86 (תשע"ט), עמ' 99-116.	2
עליית דמות התלמיד חכם		3
עליית ערך לימוד תורה	Jeffrey L. Rubenstein, <i>The Culture of the Babylonian Talmud</i> (2003), 16-38.	4-5
הופעת ההלכה	משה הלברטל, "תולדות ההלכה והופעת ההלכה", דיני ישראל כט (תשע"ג), עמ' 1-23.	6
המחלוקת	מנחם כהנא, "עיונים בעיצובה של המחלוקת במשנה ובמגמותיה", תרביץ עג (תשס"ד), עמ' 51-82.	7-8
רעיון הקדושה: ממקדש לאדם	יאיר לורברבוס, צלם אלהים: הלכה ואגדה (2004), 436-468.	9
בחירת ישראל: אוניברסליזם ופרטיקולריזם	מנחם הירשמן, תורה לכל באי עולם: זרם אוניברסלי בספרות התנאים ויחסו לחכמת העמים (1999).	10
תפיסת האלוהות	Adiel Schremer, <i>Brothers Estranged</i> (2010), 25-48.	11
היחס לרע ולייסורים	Yaakov Elman, "The Suffering of the Righteous in Babylonian and Palestinian Sources," <i>JQR</i> 80 (1990), 315-339.	12-13
סיכום		14

ג. דרישות קדם:

אין

ד. חובות / דרישות / מטלות:

יש לקרוא את הביבליוגרפיה הרלוונטית לכל שיעור. קיימת חובת נוכחות בקורס. תלמיד שייעדר בלא סיבה מוצדקת לא יוכל לגשת לבחינה בסוף הקורס ולא יקבל ציון.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

10% הכנה והשתתפות
90% בחינה בסוף הקורס

ו. ביבליוגרפיה:

א"א אורבך, חז"ל: פרקי אמונות ודעות (תשל"א).
איתמר גרינולד, "המתודולוגיה של חקר מחשבת חז"ל", מילאת ב' (תשמ"ד), עמ' 173-184.
מנחם הירשמן, תורה לכל באי עולם: זרם אוניברסלי בספרות התנאים ויחסו לחכמת העמים (1999).
משה הלברטל, "תולדות ההלכה והופעת ההלכה", דיני ישראל כט (תשע"ג), עמ' 1-23.
אברהם וולפיש, "האם כל המוסיף חולק? הגות התנאים מול הגות האמוראים—הרהורים מתודולוגיים", דעת 86 (תשע"ט), עמ' 99-116.
דליה חשן, "תורת הייסורים בתפיסת האלוהות של רבי עקיבא", דעת 27 (תשנ"א), 5-33.
מנחם כהנא, "עיונים בעיצובה של המחלוקת במשנה ובמגמותיה", תרביץ עג (תשס"ד), עמ' 51-82.
אייר לורברבוים, צלם אלהים: הלכה ואגדה (2004).
כתב העת דעת כרך 86 (תשע"ט), מחשבת חז"ל: תמורות רעיוניות וערכיות בראי מסורת ופרשנות

Yaakov Elman, "The Suffering of the Righteous in Babylonian and Palestinian Sources," *JQR* 80 (1990), 315-339.

Jeffrey L. Rubenstein, *The Culture of the Babylonian Talmud* (2003).

Solomon Schechter, *Aspects of Rabbinic Theology* (1909).

Adiel Schremer, *Brothers Estranged* (2010).